

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Tomáš Machurek
advokát
IČO 662 37 823
Jakubská 121/1
602 00 Brno

Instituce

Česká pojišťovna a.s.
IČO 452 72 956
Spálená 75/16
110 00 Praha 1

Zástupce

Mgr. Robert Němec, LL.M.
advokát
IČO 662 41 821
Jáchymova 26/2
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/595/2017 - 16

Praha 9. 5. 2019

Rozhodnutí o námitkách

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 6. 6. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o určení neplatnosti pojistné smlouvy č. ■ ze dne 6. 7. 2011 a vydání bezdůvodného obohacení ve výši zaplaceného pojistného spolu s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % p. a. z částky 64.832 Kč ode dne 21. 4. 2017 do zaplacení, o námitkách Instituce ze dne 10. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 11, a o námitkách Navrhovatele ze dne 14. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 12, proti nálezu finančního arbitra ze dne 30. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 10, takto:

Námitky instituce, Česká pojišťovna a.s., IČO 45272956, se sídlem Spálená 75/16, 110 00 Praha 1, doručené finančnímu arbitrovi dne 10. 12. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 11, proti nálezu finančního arbitra ze dne 30. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 10, a námitky navrhovatele, ■, proti nálezu finančního arbitra ze dne 30. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 10, se zamítají a nález finančního arbitra ze dne 30. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 10, se podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi potvrzuje.

Odůvodnění:

1. Řízení o návrhu

Navrhovatel se domáhá vyslovení neplatnosti pojistné smlouvy, kterou s Institucí uzavřel, mimo jiné pro rozpor se zákonem a neurčitost, a vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy spolu se zákonným úrokem z prodlení.

Finanční arbitr rozhodl ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí nálezem ze dne 30. 11. 2018, č. j. FA/SR/ZP/595/2017 – 10 (dále jen „Nález“).

Finanční arbitr zjistil, že dne 6. 7. 2011 uzavřeli Navrhovatel s Institucí pojistnou smlouvu č. ■ označenou jako *Životní pojištění DIAMANT*, s počátkem pojištění dne 7. 7. 2011 a pojistnou dobou 16 let, s pojištěním pro případ smrti nebo dožití, s garantovanou pojistnou částkou pro případ smrti ve výši 10.000 Kč, s pojištěním zproštění od placení pojistného, pojištěním plateb pojistného při pracovní neschopnosti a úrazovým pojištěním, s celkovým

měsíčním pojistným za všechna sjednaná pojištění ve výši 2.000 Kč (dále jen „Pojistná smlouva“). Navrhovatel a Instituce se dohodli, že v případě smrti pojištěného (Navrhovatele) vyplatí Instituce oprávněné osobě částku 10.000 Kč a kapitálovou hodnotu pojištění a v případě dožití konce pojistné doby vyplatí Instituce Navrhovateli kapitálovou hodnotu pojištění.

Ze shromážděných podkladů vyplynulo, že životní pojištění se od 7. 1. 2015 se nachází ve stavu bez povinnosti platit běžné pojistné.

Finanční arbitr nezjistil, že by se součástí Pojistné smlouvy nestaly Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění ve verzi ŽP-VPP-DIM-0001 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“) a Doplnkové pojistné podmínky životního pojištění ve verzi ŽP-DPP-DIM-0003 (dále jen „Doplnkové pojistné podmínky“).

Finanční arbitr v řízení zjistil, že smluvní ujednání Doplnkových pojistných podmínek, konkrétně čl. 1 bod 3.1 Doplnkových pojistných podmínek o nákladech, který stanoví, že „3.1. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční a správní náklady stanovené podle pojistně technických zásad pojistitele“, čl. 1 bod 1.6 a 1.7 Doplnkových pojistných podmínek, která upravují strhávání rizikového pojistného tak, že „1.6. Pojistitel je oprávněn od data počátku pojištění první den každého zúčtovacího období snižovat kapitálovou hodnotu pojištění o rizikové pojistné za základní pojištění. 1.7. Rizikové pojistné za základní pojištění stanoví pojistitel podle pojistně technických zásad pojistitele, především s ohledem na pohlaví a věk pojištěného, pojistnou částku platnou pro aktuální zúčtovací období a na zdravotní stav pojištěného k datu sjednání pojištění nebo k datu poslední změny pojistné částky nebo pojistného“, jsou neplatná podle § 37 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy (dále jen „starý občanský zákoník“), protože jsou neurčitá.

Při posuzování oddělitelnosti neplatných smluvních ujednání od ostatních částí Pojistné smlouvy finanční arbitr musel dovodit neplatnost Pojistné smlouvy jako celku, neboť nezjistil, že by bylo možné oddělit neplatná ujednání o nákladech a rizikovém pojistném od ostatních ujednání Pojistné smlouvy, protože nedovodil vůli Instituce uzavřít Pojistnou smlouvu, která by poskytovala Navrhovateli pojistnou ochranu a správu investice bezúplatně.

Protože finanční arbitr nezjistil, že by pojištění sjednané Pojistnou smlouvou netrvalo, určil neplatnost Pojistné smlouvy (v části životního pojištění) ve výroku Nálezu, aby byla najisto postavena práva a povinnosti smluvních stran trvajících pojištění.

Po posouzení námítky promlčení, kterou Instituce v řízení důvodně vznesla k nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení, finanční arbitr dospěl k závěru, že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení ve výši 10.099,47 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,05 % ročně z 10.099,47 Kč od 21. 4. 2017 do zaplacení.

Finanční arbitr je příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění. Navrhovatel a Instituce si však v Pojistné smlouvě současně sjednali i pojištění zproštění od placení pojistného, pojištění plateb pojistného při pracovní neschopnosti a úrazové pojištění. K řešení části sporu o platnost těchto doplňkových pojištění finanční arbitr příslušný není, a proto řízení v části týkající se těchto neživotních pojištění podle § 9 písm. a) ve spojení s § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

Finanční arbitr současně výrokiem V. Nálezu uložil Instituci zaplatit sankci ve výši 15.000 Kč podle § 17a zákona o finančním arbitrovi.

3. Námítky Navrhovatele

Námítky Navrhovatele směřují proti výrokům I., II. a IV. Nálezu.

Navrhovatel namítá, že doplňková pojištění jsou závislá na existenci životního pojištění a nemohou být sjednána samostatně, jak potvrzuje rovněž text samotné Pojistné smlouvy.

Navrhovatel je přesvědčen, že je nutné konstatovat neplatnost celé Pojistné smlouvy a provést vypořádání bezdůvodného obohacení v plném rozsahu, tj. bez vyloučení pojistného na neživotní pojištění. Navrhovatel požaduje, aby finanční arbitr zrušil výrok I. Nálezu a změnil výrok II. Nálezu tak, že je Pojistná smlouva (nikoliv pouze v části životního pojištění) od počátku neplatná.

Navrhovatel rozporuje závěr finančního arbitra o neoddělitelnosti ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od ostatních částí Pojistné smlouvy a namítá, že finanční arbitr nesprávně posoudil podstatné náležitosti Pojistné smlouvy, když neshledal neplatnost některé z nich, a dále, že finanční arbitr ignoroval další neplatná ujednání Pojistné smlouvy, zejména ujednání o inkasních nákladech, poplatku za správu portfolia, za evidenci podílových jednotek a jiných srážkách, jakož i další skutečnosti, které rovněž způsobují neplatnost Pojistné smlouvy.

Navrhovatel namítá neplatnost Pojistné smlouvy z důvodu rozporu mezi písemným obsahem Pojistné smlouvy a vůlí Instituce, když Instituce od počátku pojištění snižovala kapitálovou hodnotu pojištění o počáteční, správní a inkasní náklady a o rizikové pojistné a teprve zbývající částku alokovala do kapitálové hodnoty, ačkoliv Navrhovatel podle Pojistné smlouvy žádný takový závazek vůči Instituci neměl (k úhradě počátečních, správních a inkasních nákladů a rizikového pojistného) a byl přesvědčen, že alokoval 100 % pojistného do kapitálové hodnoty negarantované, pojistné podmínky přitom neumožňují snižování této kapitálové hodnoty o náklady a poplatky, přesto je Instituce v rozporu s Pojistnou smlouvou a pojistnými podmínkami účtovala.

Navrhovatel zdůrazňuje, že se finanční arbitr nevypořádal s tvrzením Navrhovatele, že nebyl informován o nákladové struktuře produktu a že byl mylně informován o spořicímu charakteru Pojistné smlouvy. Navrhovatel finančnímu arbitrovi vytýká, že neopatřil důkazy ke kampani „Takové lepší spoření“ a že se nevyjádřil k rozhodnutí Městského soudu v Praze ze dne 8. 3. 2018, č. j. 25 Co 430/2017 – 190.

Navrhovatel argumentuje, že z parametrů Pojistné smlouvy je zřejmé, že účelem Pojistné smlouvy nebylo pojištění, ale investování, kdy výše převzatého pojistného rizika byla pouze formální.

Navrhovatel tvrdí, že se Instituce obohatila na úkor Navrhovatele úmyslně, když nesjednala platně nákladovou strukturu. Navrhovatel tvrdí, že Instituce nejpozději od zveřejnění úředního sdělení České národní banky k některým informačním povinnostem ze dne 2. 5. 2012 v částce 6/2012, publikovaného dne 14. 5. 2012, věděla, že Pojistnou smlouvu uzavřela s Navrhovatelem v rozporu se zákonem a byla tak srozuměna s tím, že od Navrhovatele přijímá bezdůvodné obohacení.

Navrhovatel namítá, že pro posouzení mravnosti námitky promlčení vznesené Institucí finanční arbitr nezohlednil důvody neplatnosti Pojistné smlouvy spočívající výlučně na straně Instituce a rovněž nezohlednil okolnosti, za nichž Pojistnou smlouvu strany uzavřely. Finanční arbitr podle názoru Navrhovatele pominul skutečnost, že Instituce (úspěšně) vznesla námitku promlčení ve vztahu k plnění, které by jí nikdy nenáleželo ani v případě, že by Pojistná smlouva byla platná. Navrhovatel v této souvislosti zdůrazňuje rovněž zásady poctivosti a dovolání se právní jistoty v dobré víře. Navrhovatel dovozuje, že Instituce vznesla námitku promlčení v rozporu s dobrými mravy.

Jelikož se finanční arbitr nevypořádal se všemi námitkami Navrhovatele, považuje Navrhovatel Nález za nepřezkoumatelný a nezákonný, a proto se dovolává postupu finančního arbitra podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby Nález ve výroku IV. zrušil a věc znovu projednal v prvostupňovém řízení.

V případě, že finanční arbitr shledá, že není postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu důvodný, požaduje, aby finanční arbitr změnil výrok IV. Nálezu a uložil Instituci povinnost zaplatit Navrhovateli částku ve výši 54.732,53 Kč a úrok z prodlení ve výši 8,05 % p. a. z částky 54.732,53 Kč od 21. 4. 2017 do zaplacení.

4. Námítky Instituce

Námítky Instituce směřují proti výrokům II., III. a V. Nálezu.

Instituce odmítá závěr finančního arbitra o neurčitosti Pojistné smlouvy, resp. jejích ujednání o počátečních a správních nákladech a opakuje, že Navrhovatel byl o existenci počátečních a správních nákladů informován v čl. 1 bod 3 Doplnkových podmínek, který je podle Instituce dostatečně určitý. Instituce dále opakuje, že součástí pojistného jsou přirozeně i náklady související s Pojistnou smlouvou, stanovené podle pojistně technických zásad takovým způsobem, aby jejich výše umožňovala Instituci splnit své závazky obsažené v Pojistné smlouvě, přičemž v době uzavření Pojistné smlouvy Instituci nevyplývala povinnost o těchto zásadách Navrhovatele informovat.

Podle ujednání čl. 2.6 Doplnkových pojistných podmínek Instituce závazky spojené s Pojistnou smlouvou, tj. rizikové pojistné, počáteční, správní a jiné náklady, hradí pouze z kapitálové hodnoty s garantovanou technickou úrokovou mírou. V souladu s tímto ujednáním tak lze až zbývající část běžného pojistného považovat za část určenou ke klientem zvolené alokaci. Nikdy proto nemůže dojít k situaci, že by bylo pojistné alokováno jinak než podle pokynu klienta.

Instituce se ztotožňuje se závěrem finančního arbitra o tom, že jí vznesená námítka promlčení není v rozporu s dobrými mravy a neměla úmysl se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, když je přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy v takové podobě, v jaké byla mezi Navrhovatelem a Institucí uzavřena.

Pokud jde o běh promlčecí doby, Instituce nesouhlasí se závěrem finančního arbitra, že Navrhovatel získal vědomost o neplatnosti Pojistné smlouvy a vzniku bezdůvodného obohacení v pozdějším okamžiku než při uzavření Pojistné smlouvy, neboť Navrhovateli byly všechny skutečnosti, kterými nyní její neplatnost odůvodňuje, známy právě při sjednání smluvního vztahu. Argumentace Navrhovatele, stejně jako právní posouzení finančního arbitra, se opírá pouze o obsah smluvní dokumentace, přičemž není sporu o tom, že by ji Navrhovatel neobdržel.

Instituce pro případ, že finanční arbitr setrvá na právním posouzení Pojistné smlouvy jako absolutně neplatné, namítá, že veškeré platby pojistného jsou promlčeny.

Instituce tvrdí, že se na úkor Navrhovatele co do účtovaných počátečních nákladů v celkové výši 18.381 Kč obohatil pojišťovací zprostředkovatel a nikoliv Instituce, neboť jemu Instituce tuto finanční částku vyplatila jako odměnu za sjednání Pojistné smlouvy.

Instituce navrhuje, aby finanční arbitr napadený nález zrušil a nárok Navrhovatele jako nedůvodný zamítl.

Instituce tvrdí, že účelem námítky promlčení není poškodit Navrhovatele, ale zabránit vlastnímu poškození.

5. Řízení o námítkách

Zákon o finančním arbitrovi zaručuje podle § 16 odst. 1 stranám sporu právo podat proti nálezům finančního arbitra odůvodněné námítky, a to v zákonem stanovené lhůtě 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení nálezu; včasné podané námítky mají odkladný účinek. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje o námítkách rovněž finanční arbitr, který nález potvrdí nebo změní. Jelikož zákon o finančním arbitrovi upravuje náležitosti námitek a zásady řízení o námítkách pouze částečně, postupuje finanční arbitr podle těch ustanovení správního řádu, která upravují odvolání jako řádný opravný prostředek a průběh odvolacího řízení (srov. § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81 a násl. a § 141 odst. 9 správního řádu).

Finanční arbitr posoudil námitky Navrhovatele a Instituce jako přípustné odůvodněné námitky ve smyslu § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 81, 82 a 83 správního řádu.

Finanční arbitr nepovažuje za nutné znovu definovat a vykládat sporná ujednání Pojistné smlouvy tak, jak učinil v Nálezu ani vyjadřovat se k těm námitkám, které účastníci řízení vznesli již v řízení před vydáním Nálezu a nedoložili je jinými podklady. Smyslem vypořádání tvrzení účastníků řízení a hodnocení podkladů v řízení před finančním arbitrem není, stejně jako v řízení soudním, podrobné vyvracení každého tvrzení účastníků a provádění každého předloženého či označeného podkladu. V tomto směru finanční arbitr odkazuje na závěry Ústavního soudu v rozhodnutí ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, že „[n]ení porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná“.

Tvrzení Navrhovatele, že se finanční arbitr s některými jeho námitkami v Nálezu nevypořádal tak není pravdivé, neboť finanční arbitr v souladu s citovaným rozhodnutím Ústavního soudu svou ucelenou argumentací vypořádal námitky Navrhovatele beze zbytku. Pokud jde o Navrhovatelem žádaný postup podle § 90 odst. 1 písm. b) správního řádu, tj. aby finanční arbitr zrušil Nález ve výroku IV. a věc projednal v novém řízení, nejsou pro něj nejen splněny podmínky, ale ani jej zákon o finančním arbitrovi neumožňuje. Podle § 16 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi může finanční arbitr nález pouze potvrdit nebo změnit.

Finanční arbitr vedle posouzení správnosti Nálezu vzhledem k podaným Námitkám Navrhovatele a Instituce současně posoudil, zda v řízení postupoval v souladu se zákonem a ostatními právními předpisy, především zda byl k vydání Nálezu příslušný, zda nepřekročil svou pravomoc, zda v řízení postupoval v souladu s procesně-právními předpisy, zejména zda dbal a šetřil práv účastníků řízení, jednal v souladu se zásadou legitimního očekávání, nezneužil správního uvážení, účastníky řízení řádně poučoval či zda neporušil některou další ze základních zásad činnosti správních orgánů vtělených do úvodních ustanovení správního řádu, případně jestli k takovému závěru není alespoň důvodné podezření.

Finanční arbitr ve věci samé v mezích své pravomoci a působnosti dané zákonem o finančním arbitrovi rozhodl dne 30. 11. 2018 Nálezem, tedy takovou formou rozhodnutí, kterou mu ukládá § 15 zákona o finančním arbitrovi. Vzhledem k povaze věci, její složitosti žádosti o prodloužení lhůty ze strany Instituce a průběžnému doplňování argumentace ze strany Navrhovatele je finanční arbitr toho názoru, že v řízení postupoval bez průtahů a rozhodl v přiměřené lhůtě (§ 6 správního řádu, § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi). Finanční arbitr rozhodl Nálezem podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy (§ 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, § 2 odst. 4 správního řádu).

Nález obsahuje jak výrokovou část, tak detailní odůvodnění a poučení účastníků řízení (§ 15 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi). Odůvodnění Nálezu zachycuje veškeré úvahy finančního arbitra a provedené právní posouzení zjištěného skutkového stavu, včetně uvedení všech právních předpisů, které finanční arbitr aplikoval, a vypořádání se se všemi relevantními podklady, které měl finanční arbitr k dispozici od účastníků řízení, případně které si v řízení i sám vyžádal.

Finanční arbitr po posouzení průběhu řízení a všech úkonů v řízení s ohledem na výše uvedené nezjistil, že by v řízení nepostupoval v souladu s právními předpisy a nerespektoval při tom rovněž zásady řízení před finančním arbitrem podle zákona o finančním arbitrovi a zásady správního řízení obsažené v § 2 – 8 správního řádu.

5.1 Příslušnost finančního arbitra

V § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančního arbitra je vymezena příslušnost finančního arbitra, že „[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem nebo pojišťovacím zprostředkovatelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění“.

Finanční arbitr je tedy příslušný řešit pouze spory ze životního pojištění.

Podle § 54 zákona o pojistné smlouvě je životní pojištění pojištěním pro případ smrti, dožití se určitého věku nebo dne určeného smlouvou jako konec pojištění, anebo pro případ jiné skutečnosti týkající se změny osobního postavení člověka. Za pojištění změny osobního postavení člověka se např. považuje svatební pojištění, pojištění narození dítěte. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci je sice stejně jako životní pojištění podkategorie pojištění osob, zákon o pojistné smlouvě ho však upravuje samostatně v § 60 a násl. resp. § 62 a násl. Obdobnou úpravu obsahuje i § 2833 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, který zákon o pojistné smlouvě (i starý občanský zákoník) s účinností od 1. 1. 2014 nahradil a který obsahuje právní definici životního pojištění v okamžiku rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí.

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, obsahuje životní pojištění (pojištění pro případ smrti nebo dožití), současně je Pojistnou smlouvou sjednáno také pojištění zproštění od placení pojistného, pojištění plateb pojistného při pracovní neschopnosti a úrazové pojištění (pojištění smrti následkem úrazu, pojištění smrti následkem úrazu v motorovém vozidle, pojištění trvalých následků úrazu včetně progresivního plnění, pojištění trvalé invalidity následkem úrazu, pojištění doby nezbytného léčení úrazu). Toto neživotní pojištění konzumuje část pojistného placeného měsíčně Navrhovatelem na základě Pojistné smlouvy. Finanční arbitr není příslušný řešit platnost uvedeného neživotního pojištění v Pojistné smlouvě a není ani příslušný rozhodnout o vydání pojistného, které slouží na úhradu neživotního pojištění. Pokud by tedy v Nálezu finanční arbitr o neživotním pojištění a o pojistném zaplaceném za neživotní pojištění rozhodl, bylo by jeho rozhodnutí v této části nicotné podle § 24 zákona o finančním arbitrovi ve spojení s § 77 odst. 1 správního řádu, neboť by finanční arbitr rozhodl o něčem, k čemu nebyl věcně příslušný. Toto odpovídá i čl. 2 odst. 2 Listiny práv a základních svobod, který stanoví, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví“.

Finanční arbitr tedy rozhodl správně, když v Nálezu výrokem I. řízení v části pojištění zproštění od placení pojistného, pojištění plateb pojistného při pracovní neschopnosti a úrazového pojištění zastavil.

5.2 Neplatnost ujednání o nákladech a rizikovém pojistném

Finanční arbitr znovu odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 19. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 573/2005, že „[z]ávěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit“, tedy že právní úkon je určitý, pokud lze jeho obsah zjistit výkladem.

S přihlédnutím k zákonnému požadavku určitosti musí být náklady upraveny takovým způsobem, ze kterého bude nepochybná jejich výše, např. 10 % ročního pojistného nebo vzorec, na základě kterého by byla výše těchto nákladů určitelná.

Způsob, jakým jsou náklady a rizikové pojistné upraveny v Doplňkových pojistných podmínkách však nedává jakékoliv výkladové vodítko pro určení jejich faktické výše, protože čl. 1 body 3.1, 1.6 a 1.7 Doplňkových pojistných podmínek odkazují na pojistné technické zásady, které Pojistná smlouva, Všeobecné pojistné podmínky ani Doplňkové pojistné podmínky blíže nevymezují, a tudíž nelze jejich obsah poznat, a to ani za pomoci výkladových pravidel. Daná ujednání čl. 1 bodů 3.1, 1.6 a 1.7 jsou proto ve smyslu § 37

odst. 1 starého občanského zákoníku neurčitá, závisí-li určení nákladů a rizikového pojistného na pojistně technických zásadách, které Pojistná smlouva, Všeobecné ani Doplnkové pojistné podmínky nedefinují.

Skutečnost, že právní předpisy nestanoví náklady, poplatky a rizikové pojistné jako podstatnou náležitost pojistných smluv, neznamená, že by smluvní strany pojistné smlouvy neměly povinnost dodržovat obecné náležitosti kladené na každý právní úkon, tedy jeho určitost a srozumitelnost. Pojistná smlouva je pojištěním rezervotvorným, tj. pojišťovna nespoteřovává celé zaplacené pojistné na krytí rizik a poplatků, ale vytváří rezervu, resp. kapitálovou hodnotu pojištění, která je Navrhovateli vyplacena v případě dožití nebo kterou poníženu o poplatky vyplatí Navrhovateli v případě předčasného ukončení pojištění. Z výše uvedeného je tedy patrné, že výše strhávaného rizikového pojistného a poplatků (nákladů) má podstatný vliv na výši plnění při dožití či na výši odkupného. Z tohoto důvodu finanční arbitr konstatuje, že u Pojistné smlouvy není ujednání o strhávání nákladů nebo rizikového pojistného žádným minoritním ujednáním, ale je ujednáním zásadním, pro něž není požadavek na určité sjednání nepřiměřený.

Finanční arbitr souhlasí, že každá pojistná smlouva o životním pojištění má svůj individuální charakter daný pojistným produktem, výší pojistného, frekvencí placení pojistného, výší pojistné částky pro smrt, případnými dalšími úrazovými připojištění, nicméně tato individualizace nespočívá v tom, že pojistník má s Institucí možnost si individuálně dohodnout výši nákladů a rizikového pojistného, ale v tom, že Instituce podle parametrů pojistné smlouvy a podle své metodiky (pojistně matematických metod) vypočte výši nákladů a rizikového pojistného.

Finanční arbitr je přesvědčen, že odkazují-li ujednání Doplnkových pojistných podmínek na dokument (pojistně technické zásady) obsahující způsob výpočtu nákladů a rizikového pojistného, který je Navrhovateli objektivně nepřístupný (finanční arbitr na základě vyjádření Instituce zná pouze mechanismus výpočtu počátečních a správních nákladů), a se kterým Instituce Navrhovatele před uzavřením smlouvy neseznámila, jedná se o způsob ujednání nákladů a rizikového pojistného, který je neurčitý a ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku neplatný.

Skutečnost, že se rizikové pojistné na smrt v čase mění, nevylučuje možnost přesného sjednání výše rizikového pojistného na jednotlivé roky, např. tabulkou s rozepsanou výší rizikového pojistného v jednotlivých letech podle věku pojistníka.

Finanční arbitr tak setrvává na závěru, že ujednání čl. 1 bodů 1.6, 1.7, 3.1 Doplnkových pojistných podmínek o strhávání rizikového pojistného, počátečních, správních nákladů jsou neurčitá, a tudíž neplatná ve smyslu § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku.

5.3 K nevypořádaným tvrzením Navrhovatele a neprovedeným důkazům

Finanční arbitr shledal Pojistnou smlouvu neplatnou pro neoddělitelnost neurčitých ujednání o počátečních a správních nákladech a rizikovém pojistném od Pojistné smlouvy, nezabýval se proto s ohledem na procesní ekonomii případnými vadami předsmluvní fáze a dalšími tvrzenými důvody neplatnosti Pojistné smlouvy, které dovozoval Navrhovatel, když jejich případné zjištění by již nijak neovlivnilo výrokovou část Nálezu.

Finanční arbitr tedy pro nadbytečnost nezjišťoval informace ke kampani „Takové lepší spoření“, na kterou odkazoval Navrhovatel. Nadto Navrhovatel nijak nekonkretizoval, zda byl v rámci dané kampaně osloven a kým, jaké informace mu byly v rámci této kampaně předány, jaké konkrétní informace by měl finanční arbitr zjišťovat, co by tyto informace měly prokazovat v daném konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí a jak by tato zjištění ovlivnila rozhodnutí ve věci.

Finanční arbitr v dané souvislosti odkazuje na rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 9. 1. 2014, sp. zn. I. ÚS 191/12, ve spojení s rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 1564/2010, ve kterém soud judikoval, že „[z]a nedůvodnou pak

považuje dovolací soud námitku dovolatele, že se odvolací soud nevypořádal se závěrem soudu prvního stupně, že smlouva o půjčce je neplatná i podle ustanovení § 196a odst. 3 obch. zák. Shledal-li totiž odvolací soud neplatnost smlouvy o půjčce z důvodů podle ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. nebylo pro rozhodnutí ve věci potřebné, aby zkoumal, zda je neplatná i z jiného důvodu“ a dále též na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. 6. 2002, sp. zn. 29 Odo 705/2001, ve kterém soud judikoval, že „[o]tázka právního posouzení skutkových zjištění, která soud učinil, je pouze věcí soudu, přičemž soud není vázán právními závěry, které z těchto skutkových zjištění učinil účastník řízení. Jestliže tedy soud dospěl k tomu závěru, že tvrzení žalované o neplatnosti smlouvy je důvodné, není již rozhodující, že shledal jiný důvod neplatnosti, než ke kterému dospěla žalovaná. Jinými slovy, jestliže soud prvního stupně ze skutkových zjištění o obsahu posuzované smlouvy dovodil, že těmto skutkovým zjištěním je třeba přiřadit jako důvod neplatnosti smlouvy neurčitost předmětu plnění, nikoli nemožnost plnění (jak kvalifikovala uvedená skutková tvrzení žalovaná), nelze mu vytýkat nesprávné právní posouzení z hlediska porušení zásady koncentrace řízení. Jak správně uvedl odvolací soud, právní závěry žalované nejsou pro posouzení jejích námitek rozhodné. Rozhodná jsou pouze její skutková tvrzení a tato tvrzení závěr, že je smlouva neplatná, obsahovala“.

Finanční arbitr se pro nadbytečnost nezabýval ani námitkami Instituce k ujednání o odkupném, ani o tom, že si s Navrhovatelem v Pojistné smlouvě vůbec nesjednali nárok oprávněné osoby na podíl na výnosech Instituce ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě, protože finanční arbitr neshledal neplatnost Pojistné smlouvy pro chybějící podstatnou náležitost Pojistné smlouvy spočívající ve vadách ujednání o způsobu podílení se na výnosech Instituce, anebo pro chybějící nebo vadné ujednání o odkupném.

5.4 Námitka promlčení

Pokud jde o opakující se námitku Navrhovatele co do úmyslného bezdůvodného obohacení Instituce, finanční arbitr opakovaně odkazuje na příléhavé závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 20. 2. 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, že je „nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a při přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování odvolací soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázaná“.

Finanční arbitr setrvává na závěru, že v řízení nezjistil, že by se Instituce nechovala v souladu s Pojistnou smlouvou, kterou považovala za platnou, nebo že by nebyla připravena Navrhovateli plnit v případě nastalé pojistné události. Navrhovatel své tvrzení, že Instituce měla úmysl, ať přímý nebo nepřímý, se bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele, ničím nedoložil.

Finanční arbitr musí také opakovaně odmítnout jako nedůvodnou námitku Navrhovatele, že úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele lze dovodit v souvislosti s úředním sdělením České národní banky ze dne 2. 5. 2012 publikovaném dne 14. 5. 2012, když vydané úřední sdělení není způsobilé jakkoli prokázat úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Jak již finanční arbitr vysvětlil v Nálezu, úmyslné jednání by muselo být v konkrétním vztahu Navrhovatele s Institucí v řízení prokázáno, nelze jej pouze dovozovat, a to ani na základě úředních sdělení České národní banky. Finanční arbitr tedy

neshledal úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit a nemůže pro posouzení promlčení v tomto případě použít desetiletou promlčecí dobu.

Finanční arbitr ani po opakovaném posouzení jednotlivých Navrhovatelem tvrzených důvodů, proč by měla námitka promlčení vznesená Institucí být v rozporu s dobrými mravy, nezjistil, že by v tomto případě nastaly výjimečné okolnosti, které by měly takovou intenzitu, aby zavadaly příčinu k odepření práva vznést námitku promlčení. Finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 13. 3. 2014, sp. zn. 25 Cdo 2593/2011, že *„[u]platnění námitky promlčení by se přičilo dobrým mravům jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby ničím nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku v důsledku promlčení byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo včas neuplatnil. O jednání vykazující znaky přímého úmyslu poškodit druhého účastníka by ovšem nebylo možno uvažovat z okolností a důvodů, z nichž je vznik uplatněného nároku dovozován, nýbrž jen z konkrétních okolností, za nichž byla námitka promlčení tohoto nároku uplatněna. Tyto okolnosti by přitom musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odepření práva uplatnit námitku promlčení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2001, sp. zn. 25 Cdo 2905/99, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2007, sp. zn. 33 Odo 561/2006)“.*

K námitce Navrhovatele, že v případě uplatnění námitky promlčení by Instituce z Pojistné smlouvy dostala více finančních prostředků, než v případě, kdyby Pojistná smlouva byla platná, finanční arbitr odkazuje na závěry Nejvyššího soudu v rozhodnutí ze dne 18. 6. 2008, sp. zn. 33 Odo 918/2006, že *„[c]ílem právní úpravy institutu promlčení v občanskoprávních vztazích je pobízet oprávněný subjekt (věřitele) pod určitou sankcí k tomu, aby vykonal svá práva včas, tj. v přiměřených - promlčecích - dobách u soudu a tak, aby donekonečna (a tedy neúnosně) nemohl oddalovat požadavek splnění od povinného subjektu (dlužníka). Smyslem institutu promlčení je čelit vzniku a existenci dlouhotrvajících práv a povinností provázených často i jejich určitou nejistotou, nejasností a pochybností. Má-li možnost promlčení nároku plnit pobídkovou funkci vůči věřiteli, pak zároveň přispívá k tomu, aby dlužník nebyl po časově neomezenou dobu vystaven ze strany věřitele hrozbě podání úspěšné žaloby.“*

Finanční arbitr zdůrazňuje, že smyslem institutu promlčení je přispět k právní jistotě (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3825/2011: *„...neboť institut promlčení přispívající k jistotě v právních vztazích je institutem zákonným, a tedy použitelným ve vztahu k jakémukoliv právu, které se podle zákona promlčuje“*).

Promlčení tedy slouží v dlouhodobých smluvních vztazích právní jistotě, mimo jiné tím, že promlčení brání tomu, aby bylo ekonomicky velmi výhodné platnost smluvního vztahu zpochybnit.

Při posuzování námitky vznesené Navrhovatelem nelze odhlédnout, že on je tou stranou, která se dovolává určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení. Je tedy na Navrhovateli, aby zvážil, zda je pro něj ekonomicky příznivé domáhat se vyslovení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení nebo zda by ho takové jednání ekonomicky poškodilo, např. za situace, kdy je nepromlčená částka pojistného nižší než odkupné.

Ustanovení § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi sice stanoví, že *„[ř]ízení se zahajuje na návrh navrhovatele“*, nicméně žádné ustanovení zákona o finančním arbitrovi neukládá, že výsledek musí být pro navrhovatele příznivý, ba naopak podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi *„[a]rbitr je povinen rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy“*, tudíž výsledek řízení pro navrhovatele může být i negativní (např. navrhovatel obdrží méně než instituce nabízela

smírně, navrhovatel obdrží jako vydání z bezdůvodného obohacení nižší částku než by činilo odkupné, kdyby pojistná smlouva byla platná atd.).

Z předložených podkladů finanční arbitr nezjistil, že by k promlčení uplatněného nároku Navrhovatele došlo vinou Instituce nebo že by námitka promlčení byla projevem zneužití práva na úkor Navrhovatele, natož pak, aby některý z těchto důvodů byl naplněn v tak výjimečné intenzitě, která by odůvodňovala odepření možnosti uplatnit námitku promlčení.

Finanční arbitr proto plně odkazuje na argumentaci uvedenou v části 5.5 Nálezu a setrvává na svém právním závěru o tom, že nezjistil úmysl Instituce bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele a neshledal námitku promlčení ze strany Instituce za rozpornou s dobrými mravy.

5.5 Vydání bezdůvodného obohacení

Podle § 451 starého občanského zákoníku platí, „(1) Kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. (2) Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.“

Podle § 457 starého občanského zákoníku platí, že „[j]e-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.“

Finanční arbitr v Nálezu dovodil, že se Instituce na úkor Navrhovatele obohatila přijatým pojistným.

Finanční arbitr současně v Nálezu vypořádal námitku promlčení nároků Navrhovatele, kterou Instituce důvodně vznesla tak, že za mezní datum rozhodné pro promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení (v podobě zaplaceného pojistného) stanovil den 6. 6. 2014, tj. tři roky před podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem (ve smyslu § 107 odst. 2 starého občanského zákoníku). Finanční arbitr pak ze shromážděných podkladů zjistil Navrhovatelem uhrazené platby pojistného za životní pojištění od 6. 6. 2014 do 15. 12. 2014 (tj. poslední uhrazená platba pojistného). Finanční arbitr proto v Nálezu konstatoval, že Instituce je povinna z titulu bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy vydat Navrhovateli částku 10.099,47 Kč se zákonným úrokem z prodlení.

Pokud jde o námitku Instituce co do počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když tvrdí, že Navrhovatel věděl o důvodech neplatnosti již v době uzavření Pojistné smlouvy, protože v tomto okamžiku měl všechny informace, na základě kterých dovozuje neplatnost Pojistné smlouvy, odkazuje finanční arbitr na konstantní judikaturu Nejvyššího soudu, z níž vyplývá, že okamžik, ke kterému lze vztáhnout počátek subjektivní promlčecí doby práva na vydání bezdůvodného obohacení, se váže k prokazatelné, nikoliv předpokládané, vědomosti oprávněného o skutkových okolnostech, z nichž lze dovodit, že smlouva, podle které si strany plnily, je neplatná, a že na jeho úkor došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo je získal (srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2015, sp. zn. 28 Cdo 5129/2014). Pouze na základě smluvní dokumentace se však Navrhovatel nemohl dozvědět o účtovaných nákladech, když ze smluvní dokumentace nevyplývají žádné konkrétní informace o nákladech spojených s pojištěním, zejm. jejich výše. Instituce současně nijak neprokázala, že by Navrhovatele při uzavření Pojistné smlouvy informovala o konkrétní nákladovosti produktu (např. formou modelace). Finanční arbitr proto setrvává na svém závěru, že pro posouzení promlčení nároku Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení se použije objektivní tříletá lhůta a odkazuje na odůvodnění v části 5.5 Nálezu.

K námitce Instituce, že není pasivně legitimována k vydání bezdůvodného obohacení ve výši odpovídající počátečním nákladům, protože tuto částku Instituce vyplatila pojišťovacímu zprostředkovateli za sjednání Pojistné smlouvy, finanční arbitr odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2009, sp. zn. 33 Odo 1615/2006: „[j]iž v rozsudku ze dne 5. května 2005, sp. zn. 33 Odo 351/2004, Nejvyšší soud přijal závěr, že pouze účastníci neplatné smlouvy jsou věcně legitimováni k podání žaloby na vydání bezdůvodného

obohacení podle ustanovení § 457 obč. zák., a to bez ohledu na skutečnost, zda v souvislosti s plněním z této smlouvy došlo k bezdůvodnému obohacení i na úkor někoho jiného. Věcná legitimace (ať už aktivní nebo pasivní) je tedy dána pouze na straně účastníků smlouvy“, který potvrzuje, že v případě rozhodování o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy je pasivně legitimovaným subjektem právě Instituce, jako smluvní strana.

6 K výroku rozhodnutí o námitkách

Protože finanční arbitr není příslušný rozhodnout ve sporu z pojištění zproštění od placení pojistného, pojištění plateb pojistného při pracovní neschopnosti a úrazového pojištění (pojištění smrti následkem úrazu, pojištění smrti následkem úrazu v motorovém vozidle, pojištění trvalých následků úrazu včetně progresivního plnění, pojištění trvalé invalidity následkem úrazu, pojištění doby nezbytného léčení úrazu), řízení v této části správně podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavil.

Finanční arbitr neshledal, že by ve věci určení neplatnosti Pojistné smlouvy a vydání bezdůvodného obohacení Navrhovateli rozhodl věcně nesprávně z důvodů namítaných Navrhovatelem a Institucí, a setrvává tak na svém právním závěru, že Pojistná smlouva je neplatná a že Instituce je povinna vydat Navrhovateli bezdůvodné obohacení.

Na základě výše uvedené skutečnosti rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrocích tohoto rozhodnutí.

Poučení:

Rozhodnutí o námitkách je podle § 16 odst. 4 zákona o finančním arbitrovi konečné. Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (*v případě, že bylo vydáno rozhodnutí o námitkách, nabývá nález právní moci dnem doručení rozhodnutí o námitkách – pozn. finančního arbitra*).

Podle § 244 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský soudní řád“), rozhodl-li správní orgán podle zvláštního zákona o sporu a nabylo-li rozhodnutí správního orgánu právní moci, může být tatáž věc projednána na návrh v občanském soudním řízení. Podle § 247 odst. 1 občanského soudního řádu musí být žaloba podána ve lhůtě dvou měsíců od doručení rozhodnutí správního orgánu.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce jcxgx98
Instituce – datová schránka zástupce 5pcgssn

